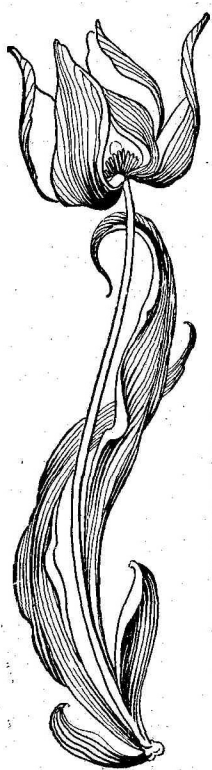

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΣ

Ἡ κλασικὴ σπουδὴ, ἡ στηριζομένη εἰς τὰ ἔργα τῆς Ἀρχαιότητος, τοῦ Μεσαίωνος καὶ τῆς Ἀναγεννήσεως, εἶναι ἐκείνη ἣτις διανοίγει εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν φαντασίαν τοῦ καλλιτέχοντος τοὺς πλέον εὐρεῖς ὁρίζοντας καὶ ἣτις ἀφίνει εἰς αὐτὸν τὴν μεγαλειτέραν ἐλευθερίαν εἰς τὴν ἐπινόησιν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν.

Barrias

Ἡ μέθοδος δὲν ἀποκλείει οὔτε τὴν χάριν, οὔτε τὸν οἰστρον

Dalou

Πᾶν ἔργον τέχνης ἐκδηλοῖ μίαν προσπάθειαν τῆς θελήσεως, ἓνα κόπον· ἀλλ' ὅλοι οἱ καλλιτέχνη τὸν κόπον αὐτὸν θεωροῦσιν εὐχάριστον, ἐφ' ὅσον ἡ σκέψις αὐτῶν λαμβάνει σύρκα, ἐφ' ὅσον ἐκεῖνο τὸ κατ' ἀρχὰς τίποτε γίνεται πραγματικότης, συνεπεία τῆς προσπαθείας αὐτῶν, ἣτις κατὰ κανόνα εἰς τὰ ἔργα τῆς μακρᾶς ἐπεξεργασίας εἶναι συνεχῆς καὶ ἐπίμονος. Ἄλλως τε τὰ ἔργα τὰ καλῶς μελετημένα, τὰ καλῶς συντεθειμένα καὶ ὑπὸ ἔποψιν ἀρμονίας καὶ ὑπὸ ἔποψιν ἐντυπώσεως, κατ' ὅπῃ ἐκτελοῦνται εὐκόλως.

Gérôme

Ἡ πρωτοτυπία εἶναι ἐν τῇ τέχνῃ ἡ πρώτη ἀρετή.

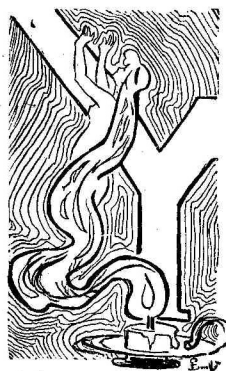
Viollet - le - Duc

★ ΑΙΣΘΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ ★

ΥΓΙΕΙΝΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Α'.

ΠΑΡΧΕΙ μία πρόληψις, ἀρκετὰ διαδεδομένη, ὅτι ἡ καλλιτεχνία εἶναι πολυτέλεια, ἢ τοῦλάχιστον ἐνασχόλησις τῶν κάπως μορφωμένων ἢ τῶν πλουσίων. Ἡ πρόληψις αὕτη δὲν συμφωνεῖ μὲ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν πραγματικότητα, διότι ἡ καλλιτεχνία εἶναι ὀργανικὴ ἀνάγκη τῆς ζωῆς μας

εἶναι ἔνστικτος εἰς ὅλους μας, εἶναι παλαιὰ ὅσον καὶ ὁ κόσμος, βυθίζει τὰς ρίζας τῆς προελεύσεώς της εἰς τοὺς προγόνους μας καὶ βαθύτερον ἀκόμη, εἰς τὰ ζῶα.

Εἰς τὰ τελευταῖα ταῦτα, τὸ ὀραιότερον ἢ τὸ ἰσχυρότερον ζῶον, τὸ ὑποῖον ψάλλει ὥραϊα ἢ εἶναι κομψότερον τῶν ἄλλων ἀγαπᾶται ἀπὸ τὴν ἐκλεκτὴν καὶ διακεκριμένην θηλείαν ὁμοίαν του, διότι ἡ φύ-

σις, ἡ θέλουσα τὴν τελειοποίησιν τῶν πλασμάτων της, ἔλκει τὰ ὀραιότερα διὰ τοῦ ἔρωτος. Συνήθως τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὸν μὴ διεστραμμένον ἄνθρωπον.

Τὸ ὅτι ἡ καλλιτεχνία δὲν εἶναι πολυτελὲς ἀπαίτησις τοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ στοιχειώδης καὶ ἔνστικτος ἀνάγκη, θ' ἀποδείξωμεν ἄμέσως. Θὰ ἐπιμεινωμεν ὅμως εἰς ἓν σημεῖον τοῦ ζητήματος, δηλαδὴ εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἐπὶ τῆς ψυχικῆς καὶ σωματικῆς ὑγείας ἐπιδράσεως τῆς καλλιτεχνίας.

Β'.

Ἡ καλλιτεχνία εἶναι φυσιολογικὴ ἀνάγκη καὶ αὐτῶν τῶν ζώων τὰ ὁποῖα προσπαθοῦν νὰ φαίνονται ὀραιότερα, νὰ ψάλλουν, ὡς τὰ πτηνὰ, θαυμασιώτερα, τὰ ὁποῖα παίζουν καὶ χορεύουν, μιμούμενα σκηναὶς τοῦ βίου ὧν (π. χ. ἡ γάτα μὲ τὸ κουρέλι, οἱ παίζοντες σκύλοι κλπ.) διὰ νὰ ἐξαγάγῃσι τὴν πολλὴν τῶν ζωτικότητά. Μόνον ποιηταὶ δὲν εἶναι καὶ δραματικοὶ συγγραφεῖς. Ἄλλ' αὕτη εἶναι ἀνωτέρα τέχνη ἀναπτυχθεῖσα εἰς τὸ ἀνώτερον εἶδος, τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐκτὸς τοῦ ὅτι λοιπὸν ἡ καλλιτεχνία εἶναι ζωολογικὴ ἀνάγκη, δεῖκνύει καὶ μεγίστην συγγένειαν πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην καλλιτεχνίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἐξελίχθη, ὅταν τὸ ζῶον μετεβλήθῃ καὶ ἐτελειο-

ποιήθη εἰς ἄνθρωπον. Πράγματι δὲ εἰς τοὺς ἀγροὺς ἐμφανίζονται ὁ χορὸς καὶ τὸ ἄσμα. ὥς μὲν καλλιτεχνικαὶ ἐκδηλώσεις τῆς ὑπερβαλλούσης ζωτικότητος τῶν πρώτων ἀνθρώπων. Μαζὺ μὲ τὴν ἐξημέρωσιν ἢ μουσικὴν ἐφαλλεν ποιητικὰ ἔργα, ἢ δὲ ἐνστικτος μίμησις, ἐμιμήθη, ἀντέγραψε καὶ περιέγραψεν εἰς ζωγραφικὰ καὶ γλυπτικὰ ἔργα τὰς σιγὰς τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ οὕτως ἔγειναν αἱ τέχναι, ὥς συνήσωσε πάσας εἰς τὸ θέατρον ἢ δραματικὴν τέχνην.

Ἡ καλλιτεχνία συνεπὶς παρεκλογούθησε τὴν ἀνθρωπίνην ἐξέλιξιν, ὥς παρακολουθεῖ ἡ σκιά τὸ σῶμα. Θὰ εἴπετε ἔμως, πῶς διετηρήθη διὰ μέσου τῶν ἀγρίων αἰώνων, διὰ μέσου τοιαύτης ἀλληλοφαγωτικῆς βιοπάλης, ἐν τῷ ὅσον ἀδρὸν πρᾶγμα ὅσον ἡ τέχνη;

Ἰδοὺ λοιπὸν τὸ ζήτημα. Διὰ νὰ διατηρηθῇ σημαίνει ὅτι εἶναι κατὰ τι βαθύ, κατὰ τι ἐνστικτον, κατὰ τι πανίσχυρον.

Ὁ Δαρβίνος ἐξηγεῖ τὸ φαινόμενον τῆς διατήρησης τῆς καλλιτεχνίας ἐν τῇ ψυχῇ τῶν ἀλληλομαχομένων ἀνθρώπων διὰ τοῦ παγκοσμίου νόμου τῆς προόδου, τῆς ἐξελίξεως πρὸς τὴν τελειοποίησιν. Μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων οἱ κομψότεροι, οἱ ψάλλοντες καὶ χορεύοντες καλλίτερον, οἱ ποιητικώτεροι, κατέκτων τὰς καρδίας τῶν ὠραιότερων γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι ἦσαν τὸ γέρας τῆς πάλης μεταξὺ τῶν γενναίων ἀρρένων. Τῆς τάσεως πρὸς τὴν τελειοποίησιν τοῦ εἶδους καὶ τοῦ νόμου, τῆς προόδου φαινόμενον ἦτο τὸ γεγονός τῆς ἐπιζήσεως τῶν ὠραιότερων, ἰσχυροτέρων καὶ καλλιτεχνικωτέρων. Καὶ ἀφοῦ ἐπέζησαν τὰ ὠραιότερα πλάσματα καὶ ἐξηφανίσθησαν τ' ἀσχημότερα, εἶναι φυσικὸν νὰ ἐπιζήσῃ καὶ νὰ τελειοποιηθῇ καὶ τὸ σπουδαῖον μέσον τῆς ἐπιτυχίας των, ἡ καλλιτεχνία.

Γ'.

Εἶναι λοιπὸν ὁργανικὴ καὶ φυσιολογικὴ ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου ἡ καλλιτεχνία. Ἰδωμεν τέρα τὴν ἐπὶ τῆς υγείας ἐπίδρασιν αὐτῆς.

Βασίς ψυχολογικῆς τῆς καλλιτεχνίας εἶναι τὸ παίγιον — ὡς παραδέχονται ὅλοι οἱ ψυχολόγοι — διὰ τοῦ ὁποίου ἐξάγεται ἡ ὑπερπλεονάζουσα ζωτικότης τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Παίξει κανεὶς ὅταν παίξει πιάνο ἢ βιολί, ὅταν χορεύει, ὅταν μιμεῖται σοβαρῶς ἢ ἀστεῖα τὴν ζωὴν εἰς τὴν ποίησιν καὶ τὴν ζωγραφικὴν κλπ. Καθὼς δὲ τὰ παίγνια εἶναι πολυτιμώτατα εἰς τὴν υγείαν, καθὼς τὰ ἀγγλοαμερικανικὰ ἀθλητικὰ παίγνια, τὰ σπόρτ, ἐπιδρῶσι πολυτίμως ἐπὶ τῆς σωματικῆς, ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς υγείας, οὕτω πῶς καὶ ἡ καλλιτεχνία ἐπιδρᾷ λίαν εὐτυχῶς ἐπὶ τῆς υγείας.

Ἡ θεὰ τῶν ὠραίων εἰκόνων, τῶν ὠραίων ὑγαιμάτων τῶν θεῶν καὶ τῶν ἡρώων, διὰ τῆς ὑποβολῆς τῆς μίμησεως καὶ τῆς διεγέρσεως, ἐμπνέει τὸν θεατὴν, διεγείρει καὶ ἐντείνει ἀσυνειδήτως τὰς ψυχικὰς καὶ τὰς δυνάμεις, καὶ τοῦ τροποποιεῖ τὴν ἐξέλιξιν διευθύνουσα ταύτην πρὸς μίμησιν τῶν θαυμαζομένων καλλιτεχνικῶν ἔργων.

Ἡ μουσικὴ ἰδίως μὲ τὸν ρυθμὸν τῆς δὲν διεγείρει μόνον τὴν ψυχὴν καὶ τὰ νεῦρα, δὲν ἐνθουσιάζει

καὶ μόνον, δὲν φαιδρύνει, ἀλλὰ καὶ αὐξάνει τὴν πίεσιν τοῦ αἵματος, τονώνει τὰς φυσιολογικὰς λειτουργίας, προκαλεῖ δάκρυα. καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον ζωηρότερον, ἰσχυρότερον καὶ ἐν γένει διεγείρει εὐχαρίστως καὶ ἐνισχύει τὴν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν υγείαν. Διὰ τοῦτο, ὥς γνωστὸν, ἐφήρμοσαν τὴν μουσικοθεραπείαν εἰς πλεῖστα ἄστυα καὶ θεραπευτήρια πρὸς θεραπείαν τῶν νευρασθενικῶν, ψυχασθενικῶν καὶ μελαγχολικῶν καταστάσεων τῶν πασχόντων, μετ' ἀρίστην ἀποτελεσματῶν. Εἰς τὰς θεραπευτήρια ταῦτα ὑποβάλλουν τοὺς πάσχοντας εἰς τὴν θεραπείαν τῶν ὠραίων καὶ καλλιτεχνικῶν πραγμάτων. Ἀφοῦ περάσουν τὴν ἡμέραν των ἐντὸς ἡλιουλόστων κήπων, ὅπου ἡ ἁρμονία τῶν χρωμάτων τῶν θάμνων καὶ τοῦ κάλλους τῶν ἀνθῶν ἐνσταλάζει γαλήνην καὶ ἁρμονίαν εἰς τὴν πάσχουσαν ψυχὴν, εἰσέρχονται εἰς αἰθούσας ὅπου βλέπουν φαιδρὰ καὶ ὠραίας καλλιτεχνικὰς εἰκόνας καὶ ἀκούουσιν θαυμάσια μουσικὰ τεμάχια, φαιδρὰ, ζωηρά, εὐθυμὰ ἢ γλυκύτατα. Εἰς τὴν πάσχουσαν ψυχὴν διὰ τούτων ἐγκαθίσταται ἡ γαλήνη καὶ ἡ ἁρμονία ἢ συνεχιζομένη κατόπιν εἰς τὰ ὠραία, τὰ γαλήνια ὄνειρα τοῦ ὕπνου. Διὰ τῆς θεραπείας ταύτης ἰάθησαν πλεῖστοι πάσχοντες.

Ἀφοῦ εἰς τὸν πάσχοντα ἡ ἐπίδρασις τῆς καλλιτεχνίας εἶνε τὸσον ἰσχυρά, φαντάζεσθε πόσον εἶναι ἀποτελεσματικὴ ἐπὶ τῶν υγιῶν. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν ἀνάτροφὴν τῶν παιδίων δεόν σπουδαῖαν θέσιν νὰ λάβῃ ἡ καλλιτεχνικὴ ζωὴ, εἰς δὲ τὸν βίον μας αἱ καλλιτεχνικαὶ συγκινήσεις ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ παραμελοῦνται διότι ὅχι μόνον παρεργοῦν, ἐκκουράζονται καὶ ἐνθαρρύνουν, ἀλλὰ συγχρόνως τονώνουν τὴν ψυχικὴν καὶ τὴν σωματικὴν υγείαν.

Δὲν πρέπει ἔμως νὰ λησμονώμεν ὅτι μικρὰ παθολογικὰ ἔργα τῆς νεωτέρας τέχνης ἔχουσι βλαβερὰν ἐπίδρασιν. Οἱ νευρασθενικοὶ καὶ ἐκφυλοὶ καλλιτέχναι, οὗς ἐκατηγόρησαν ἀρκετὰ ἡ εὐρωπαϊκὴ τεχνοκρασία, καὶ οἵτινες εὐτυχῶς παρ' ἡμῶν δὲν ἐνεφανίσθησαν ἀκόμη, ἀπειλοῦν τὴν δημοσίαν ψυχικὴν υγείαν. Καλὸν ὅθεν νὰ λαμβάνονται κατ' αὐτῶν προφυλακτικὰ τινὰ μέτρα καθὼς πρέπει νὰ ληφθοῦν δραστήρια μέτρα ὑποστηρίξεως τῆς παρ' ἡμῶν καλλιτεχνίας διὰ λόγους ψυχικῆς καὶ φυσικῆς υγείας.

Σ. ΣΩΓΡΑΦΙΔΗΣ

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Τὰ μέτρια πνεύματα συνήθως ψέγουσιν ὅ,τι ὑπερβαίνει τὴν ἀντίληψίν των.

Λαρουσοφοκὼ

Ἡ ἐνάρετος προᾶξις εἶναι καλλιτεχνικὸν ἔργον ἐπιτροπόμενον εἰς τοὺς μὴ καλλιτέχνας.

Λεμαίτη

Ὅχι τὰς εἰκόνας τῆς φαντασίας, ἀλλὰ τὰς σαφῶς συλλληφθεῖσας ἰδέας πρέπει νὰ λαμβάνωμεν ὡς ὁδηγὸν τῶν ἡμετέρων ἔργων

Σοπηνγάντορ